

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky vo veci výkonu rozhodnutia oprávneného **A. B.**, bývajúceho v A., zastúpeného spoločnosťou AZARIOVÁ & RUŽBAŠÁN Law firm s.r.o., so sídlom v Košiciach, Kmeťova č. 26, proti povinnej **M. B.**, bývajúcej v C., zastúpenej JUDr. Alojzom Naništom, advokátom v Prešove, Sládkovičova č. 8, **o výchove maloletého dieťaťa - A. B., nar. X.**, bývajúcej pri matke (povinnej), v konaní zastúpenej kolíznym opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Prešov, **o návrhu oprávneného na súdny výkon rozhodnutia vo výkone predbežného opatrenia o výchove maloletých detí**, vedenej na Okresnom súde Svidník pod sp. zn. 4 Em 1/2015 a na Krajskom súde v Prešove pod sp. zn. 21 CoE 124/2015, o vylúčení sudcov Krajského súdu v Prešove z prejednávania a rozhodovania tejto veci, takto

r o z h o d o l :

Sudcovia Krajského súdu v Prešove JUDr. Antónia Kandrává, JUDr. Michal Boroň a JUDr. Peter Straka **n i e s ú v y l ú č e n í** z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na Krajskom súde v Prešove pod sp. zn. 21 CoE 124/2015 (vec Okresného súdu Svidník vedená pod sp. zn. 4 Em 1/2015).

O d ô v o d n e n i e

Povinná vo svojom písomnom podaní doručenom Okresnému súde Svidník 24. novembra 2015, namietala zaujatosť sudcov Krajského súdu v Prešove a navrhla ich vylúčenie z prejednávania a rozhodovania vo veci. V predmetnej námietke zaujatosti poukázala na tendenčné a zaujaté konanie krajského súdu v prospech otca maloletej, keď bolo evidentné, že tento súd dlhodobo prehliada najlepší záujem maloletého dieťaťa, pričom naopak, záujmy otca povyšuje nad záujmy maloletej. Uviedla, že k podozreniu zo zaujatosti krajského súdu pre pomer k jednej zo strán v konaní prispieva aj tá skutočnosť, že P. B., starý otec maloletej, je vysoko postaveným funkcionárom Prešovského samosprávneho kraja vo funkcii riaditeľa C., s prirodzeným napojením na elitu Prešovského

samosprávneho kraja a aj s tým zodpovedajúcim okruhom známych osôb. Tvrdila, že krajský súd sa už od počiatku konania postavil na stranu otca maloletej. Na základe uvedených skutočností navrhla vec na prejednanie a rozhodnutie prikázať inému krajskému súdu v Slovenskej republike.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd nadriadený Krajskému súdu v Prešove (§ 16 ods. 1 O.s.p.) preskúmal vec a posúdil opodstatnenosť námietky zaujatosti z aspektu existencie dôvodov, pre ktoré je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci v zmysle § 14 ods. 1 O.s.p. Účelom citovaného ustanovenia je prispieť k nestrannému prejednaniu veci, k nezaujatému prístupu súdu k účastníkom alebo k ich zástupcom a tiež predísť možnosti neobjektívneho rozhodovania. Z hľadiska uvedeného ustanovenia je právne významný vzťah sudcu, a to buď :

1. k veci, v rámci ktorého vzťahu by mal sudca svoj konkrétny záujem na určitom spôsobe skončenia konania a rozhodnutia o veci, alebo

2. k účastníkom konania, ktorý vzťah by bol založený na príbuzenskom alebo rýdzo osobnom pomere (tak pozitívnom alebo negatívnom) k nim, alebo

3. k zástupcom účastníkov konania (viď vyššie 2.).

Explicitne je definované tzv. zákonné vylúčenie sudcu a to vtedy, ak sudca rozhodoval vec na súde nižšieho stupňa, a naopak (§ 14 ods. 2 O.s.p.). V prejednávanej veci o takýto prípad nejde.

Nezávislosť s nestrannosťou a odbornosťou (kvalifikáciou) sudcu sú podmienkami kvalitného rozhodovania a jeho predvídateľnosti a sledujú tak význam riadneho napĺňania (poskytovania) spravodlivosti. Nezávislosť a nestrannosť úzko spolu súvisia, často sa prekrývajú a nie je vždy ľahké ich od seba odlíšiť. Nestrannosť definovaná aj ako neprítomnosť predsudku (zaujatosti) a straníckosti býva považovaná za pojem širší ako nezávislosť. Nestrannosť sudcu musí byť podstatou jeho funkcie, zatiaľ čo jeho nezávislosť ju má iba umožňovať. Pod sudcovskou nezávislosťou a nestrannosťou treba rozumieť aj nezávislosť a nestrannosť každého jednotlivého sudcu.

Obsahom práva na nestranný súd je, aby rozhodnutie v konkrétnej právnej veci bolo výsledkom konania nestranného súdu. Súd musí každú vec prerokovať a rozhodnúť tak, aby voči účastníkom postupoval nezaujato a neutrálne, žiadnemu z nich nenadŕžal a objektívne

poúdil všetky skutočnosti závažné pre rozhodnutia vo veci. Nestranný súd poskytuje všetkým účastníkom konania rovnaké príležitosti na uplatnenie všetkých práv, ktoré im zaručuje právny poriadok (II. ÚS 71/97).

Inštitútom vylúčenia sudcu z prejednávania a rozhodovania veci pre zaujatosť (§ 14 až § 16 O.s.p.) sa v občianskom súdnom konaní garantuje základné právo na prerokovanie a rozhodnutie veci nestranným súdom podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR. Nestrannosť sa definuje spravidla ako neprítomnosť predsudku (zaujatosti) a straníckosti (nadŕžania určitej procesnej strane).

Sudcu možno vylúčiť z prejednávania a rozhodovania veci buď na návrh účastníka súdneho konania (§ 15a O.s.p.), alebo na základe návrhu (oznámenia) samotného sudcu (§ 15 O.s.p.). Obsahom práva na prerokovanie veci pred nestranným súdom nie je povinnosť súdu vyhovieť každému návrhu oprávnených osôb a vždy vylúčiť sudcu z ďalšieho prerokovania a rozhodovania veci pre zaujatosť. Obsahom základného práva na prerokovanie veci nestranným súdom je len povinnosť súdu prerokovať každý návrh oprávnenej osoby na vylúčenie sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodnutia veci pre zaujatosť a rozhodnúť o ňom (I. ÚS 73/97, I. ÚS 27/98, II. ÚS 121/03). Vzhľadom na to, že rozhodnutie o vylúčení sudcu podľa § 14 ods. 1 O.s.p. predstavuje výnimku z ústavnej zásady, podľa ktorej nikto nesmie byť odňatý svojmu zákonnému sudcovi (čl. 38 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, čl. 48 ods. 1 Ústavy SR), treba trvať na tom, že sudcu vylúčiť z prejednávania a rozhodovania pridelenej veci možno skutočne iba výnimočne a z naozaj závažných dôvodov, ktoré mu celkom zjavne bránia rozhodnúť v súlade so zákonom nezaujato a spravodlivo. Pri posudzovaní týchto dôvodov (ich analýze) v konkrétnej situácii je nutné prihliadať aj na rozsiahlu a inštruktívnu judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) a Ústavného súdu Slovenskej republiky k danej problematike.

ESLP pri riešení otázky nestrannosti sudcu vychádza z toho, že okrem nezávislosti sudcu je potrebné brať zreteľ aj na ďalšie aspekty subjektívneho a objektívneho charakteru. Tieto aspekty nestrannosti rozlíšil aj pri svojom rozhodovaní (viď napríklad Piersack c. Belgicko).

Subjektívna stránka nestrannosti sudcu sa týka jeho osobných prejavov vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu a k účastníkom konania, prípadne k ich zástupcom. Významné z tohto hľadiska je, čo si sudca myslel pro foro interno (pre vnútornú potrebu). Pri

subjektívnej nestrannosti sa vychádza z prezumpcie nestrannosti, až kým nie je preukázaný opak. Na preukázanie nedostatku subjektívnej nestrannosti vyžaduje judikatúra ESLP dôkaz o skutočnej zaujatosti (viď napríklad Hauschildt c. Dánsko). Rozhodujúce nie je však (subjektívne) stanovisko sudcu, ale existencia objektívnych skutočností, so zreteľom na ktoré môžu vzniknúť pochybnosti o nestrannosti sudcu.

Objektívna nestrannosť sa neposudzuje podľa subjektívneho stanoviska sudcu, ale podľa objektívnych symptómov. Práve tu sa uplatňuje teória zdania nezaujatosti [viď tézu, že spravodlivosť nielenže musí byť poskytovaná, ale musí sa tiež javiť, že je poskytovaná („justice must not only be done, it must also be seen to be done“)]. Nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť (Delcourt c. Belgicko). Objektívny aspekt nestrannosti je založený na vonkajších inštitucionálnych, organizačných a procesných prejavoch sudcu a jeho vzťahu k prejednávanej veci a k účastníkom konania, resp. aj k ich zástupcom. Nestrannosť sudcu nespočíva len v hodnotení subjektívneho pocitu sudcu, či sa cíti, resp. necíti byť zaujatý, ale aj v objektívnej úvahe, či možno usudzovať, že by sudca zaujatý mohol byť. Rozhodujúcim prvkom v otázke rozhodovania o zaujatosti zákonného sudcu je to, či obava účastníka konania je objektívne oprávnená. Treba rozhodnúť v každom jednotlivom prípade, či povaha a stupeň vzťahu sú také, že prezrádzajú nedostatok nestrannosti súdu (Pullar c. Spojené kráľovstvo) a vyvolávajú relevantnú obavu z nedostatku nezaujatosti.

Relevantnou je len taká obava z nedostatku nestrannosti, ktorá sa zakladá na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu nestrannosť nemožno chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybnosti na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje ako sudcu nestranného. Je potrebné brať zreteľ na skutočnosť, že spoločenské vzťahy v najširšom slova zmysle sú vzťahmi vzájomného pôsobenia, kontaktu a interakcie medzi členmi spoločnosti; preto závažnosť, ktorá by založila pochybnosť o nezaujatosti zákonného sudcu (znamenala dôvod pre jeho vylúčenie z prerokovania a rozhodovania veci), môže aj pri zohľadnení tzv. teórie zdania uplatňovanej v judikatúre ESLP nastať iba v prípade, keď je celkom zjavné, že jeho vzťah k danej veci, účastníkom alebo ich zástupcom dosahuje taký charakter a intenzitu, že aj napriek zákonom ustanovenej povinnosti nebude môcť rozhodovať „sine ira et studio“, teda nezávisle a nestranne (porovnaj napr. I. ÚS 332/08).

Existencia oprávnených pochybností závisí vždy od posúdenia konkrétnych okolností prípadu. Podľa objektívneho kritéria sa musí rozhodnúť, či (úplne odhliadnuc od osobného správania sa sudcu) existujú preukázateľne skutočnosti, ktoré môžu spôsobiť vznik pochybností o nestrannosti sudcu (vid' tiež Fey c. Rakúsko). Pri rozhodovaní, či je daný oprávnený dôvod na obavu, že konkrétny sudca je nestranný, je stanovisko osoby oprávnenej namietat' zaujatost' dôležité, ale nie rozhodujúce; určujúce je to, či sa môže táto obava považovať objektívne za oprávnenú.

Z uvedenej judikatúry ESLP a ústavného súdu možno vyvodit', že subjektívne hľadisko sudcovskej nestrannosti sa musí podriaďit' prísnejšiemu kritériu objektívnej nestrannosti. Za objektívne však nemožno považovať to, ako sa nestrannosť sudcu len subjektívne niekomu javí, ale to, či reálne neexistujú okolnosti objektívnej povahy, ktoré by mohli viesť k legitímnym pochybnostiam o tom, že sudca určitým, nie nezaujatým vzťahom k veci disponuje.

V prejednáwanej veci povinná (matka maloletej) vyvodzovala zaujatost' sudcov Krajského súdu v Prešove, tak pre pomer ku jednej zo strán v konaní ako aj pre pomer sudcov k prejednáwanej veci. Tvrdila, že starý otec maloletej ako vysoko postavený funkcionár Prešovského samosprávneho kraja je napojený na elitu Prešovského samosprávneho kraja a aj s tým zodpovedajúcim okruhom známych ľudí. Zaujatost' sudcov Krajského súdu v Prešove povinná ďalej vyvodzovala z postupu a rozhodovania Krajského súdu v Prešove v konaniach predchádzajúcich súdnej veci.

Podľa Rozvrhu práce Krajského súdu v Prešove na rok 2015 danú právnu vec je príslušný prejednať a o nej rozhodnúť senát v zložení zo sudcov JUDr. Antónie Kandravej, JUDr. Michala Boroňa a JUDr. Petra Straku. Uvedení sudcovia vo svojich vyjadreniach uviedli, že nemajú žiaden vzťah k veci, ani k účastníkom konania a necítia sa byť zaujatí vo veci.

Keďže konanie a rozhodovanie iných sudcov Krajského súdu v Prešove než uvedených sudcov v danej právnej veci neprichádza do úvahy, Najvyšší súd Slovenskej republiky rozhodol o námietke zaujatosti matky maloletej len vo vzťahu k týmto zákonným sudcom.

Vychádzajúc z vyjadrení sudcov príslušného súdu, z ktorých vyplýva, že nemajú žiaden pomer k veci, k účastníkom konania a ani zástupcom účastníkov, keď ani ďalší obsah spisu z objektívneho hľadiska nezakladá žiadne pochybnosti o nezaujatosti týchto sudcov, Najvyšší súd Slovenskej republiky nezistil žiaden relevantný dôvod v zmysle § 14 ods. 1 O.s.p., ktorý by ich vylučoval z prejednávania a rozhodovania tejto veci. V tejto súvislosti nadriadený súd zároveň pripomína, že sudca je pri výkone svojej funkcie nezávislý a zákony a iné všeobecne záväzné právne predpisy je povinný vykladať podľa svojho najlepšieho vedomia a svedomia; rozhoduje nestranne, spravodlivo, bez zbytočných prietáhov a len na základe skutočností zistených v súlade so zákonom (porovnaj § 2 ods. 2 zák. č. 385/2000 Z.z.). Nezávislosť sudcu treba o. i. vidieť aj ako nezávislosť v rámci samotnej súdnej moci (celého súdneho systému aj konkrétneho súdu, na ktorom sudca pôsobí).

Keďže z obsahu podania povinnej je zrejmé, že ako ďalšie dôvody vylúčenia sudcov Krajského súdu v Prešove uvádza okolnosti spočívajúce v postupe sudcov krajského súdu pri prejednávaní a rozhodovaní v konaniach predchádzajúcich súdnej veci, Najvyšší súd Slovenskej republiky považuje za potrebné poukázať na ustanovenie § 14 ods. 3 O.s.p., podľa ktorého dôvodom na vylúčenie sudcu (sudcov) nie sú okolnosti, ktoré spočívajú v postupe sudcu (sudcov) v konaní o prejednáwanej veci alebo v (ich) rozhodovaní v iných veciach; v tomto prípade sa vec nadriadenému súdu nepredkladá (§ 15a ods. 5 O.s.p.).

V tejto súvislosti Najvyšší súd Slovenskej republiky považuje za potrebné uviesť, že základom pre vylúčenie sudcu môžu byť len objektívne existujúce zákonné dôvody, nie však to, že účastník sa nestotožňuje s jeho rozhodnutím. Na dosiahnutie nápravy v týchto prípadoch v občianskom súdnom konaní slúžia iné prostriedky (najmä sťažnosť podaná účastníkom konania predsedovi súdu v zmysle § 62 zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov), nie však námietka zaujatosti, ktorej účel je zásadne odlišný.

Najvyšší súd Slovenskej republiky nezistil naplnenie predpokladov v zmysle § 14 ods. 1 O.s.p. zakladajúcich pochybnosti o nezaujatosti JUDr. Antónie Kandravej, JUDr. Michala Boroňa a JUDr. Petra Straku, a preto rozhodol, že ich nevylučuje z prerokovania a rozhodovania danej veci.

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u ě n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok

V Bratislave 16. februára 2016

JUDr. Viera Petříková, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia : Jarmila Uhlířová